

NADER ONDERZOEK ECOLOGIE

VAN VLIETSTRAAT 1 T/M 15

TE NIEUW-LEKKERLAND

Ecologie

Rapportage nader onderzoek ecologie

Van Vlietstraat 1 t/m 15 te Nieuw-Lekkerland

Opdrachtgever	Lek en Waard Wonen Dorpslaan 50 2957 XG Nieuw Lekkerland
Rapportnummer	6165.004
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	30 oktober 2018
Vestiging	Zuid-Holland Max Euwelaan 21-29 3062 MA Rotterdam 010 - 7640828 rotterdam@econsultancy.nl
Opsteller	M.I. van der Meer, MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	M. Mougnot, MSc
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde protocollen en richtlijnen voor onderzoek. Het onderzoek betreft echter een momentopname en geeft een inschatting van de aanwezigheid van beschermde soorten op de onderzoekslocatie. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is nooit met zekerheid uit te sluiten. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	1
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	1
	2.2 Te verwachten ingrepen en toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK	3
	3.1 Huismus en gierzwaluw	3
	3.2 Vleermuizen	4
4	ONDERZOEKSMETHODIEK	4
	4.1 Huismus	4
	4.2 Gierzwaluw	4
	4.3 Vleermuizen	5
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	6
	5.1 Huismus	6
	5.2 Gierzwaluw	6
	5.3 Vleermuizen	7
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING	9
	6.1 Huismus en gierzwaluw	9
	6.2 Vleermuizen	9
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	10

Bijlage 1: Toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Bijlage 2: Verklarende woordenlijst

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Lek en Waard Wonen opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek naar de huismus, gierzwaluw en vleermuizen aan de Van Vlietstraat 1 t/m 15 te Nieuw-Lekkerland.

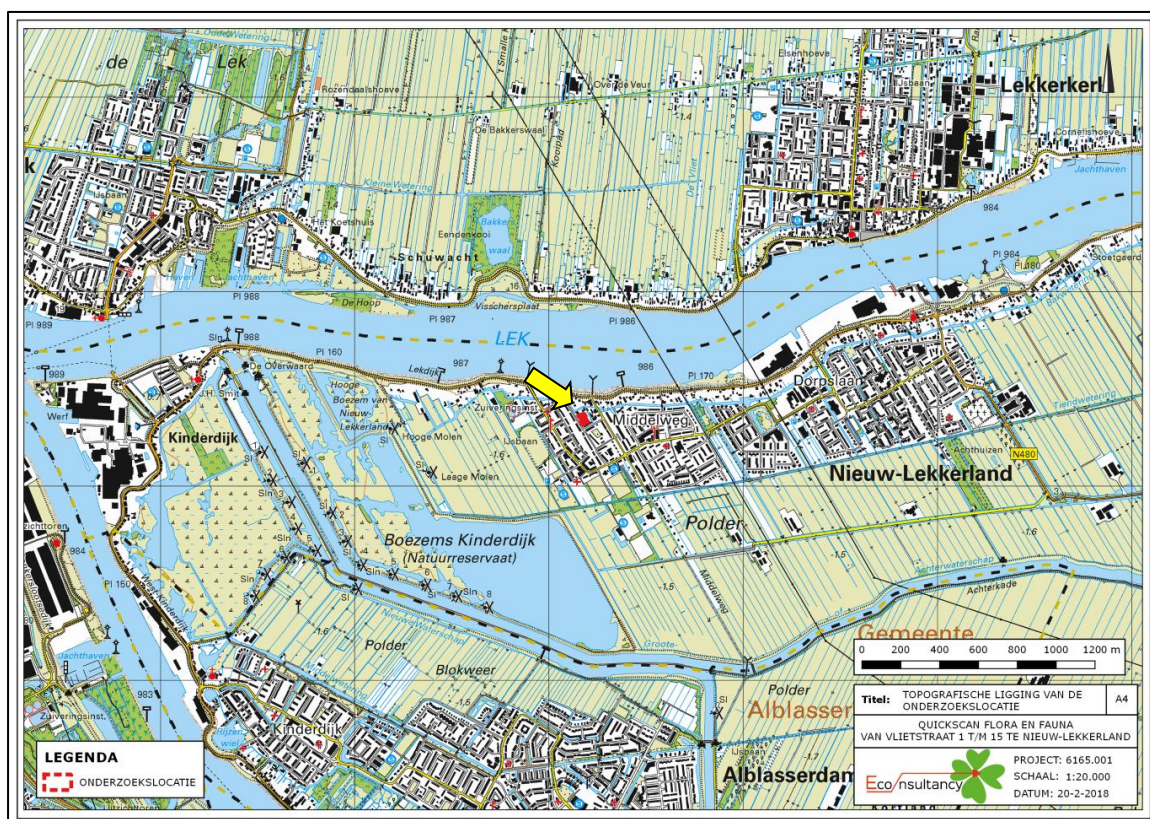
Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een herontwikkeling van de onderzoekslocatie, waarbij de binnen de onderzoekslocatie gelegen duplexwoningen en garages gesloopt worden. Het aanvullend onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan flora en fauna die Econsultancy in februari 2018 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 6165.001, d.d. 13 maart 2018). Op basis van dit aanvullend ecologisch onderzoek wordt beoordeeld of bij de uitvoering van de voorgenomen ingreep sprake zal zijn van overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de huismus, gierzwaluw en vleermuizen.

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 1.000 \text{ m}^2$) ligt aan de Van Vlietstraat 1 t/m 15, circa 1 kilometer ten westen van de kern van Nieuw-Lekkerland. Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 38 C (schaal 1:20.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 105.179$, $Y = 433.342$. In figuur 1 is de topografische ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

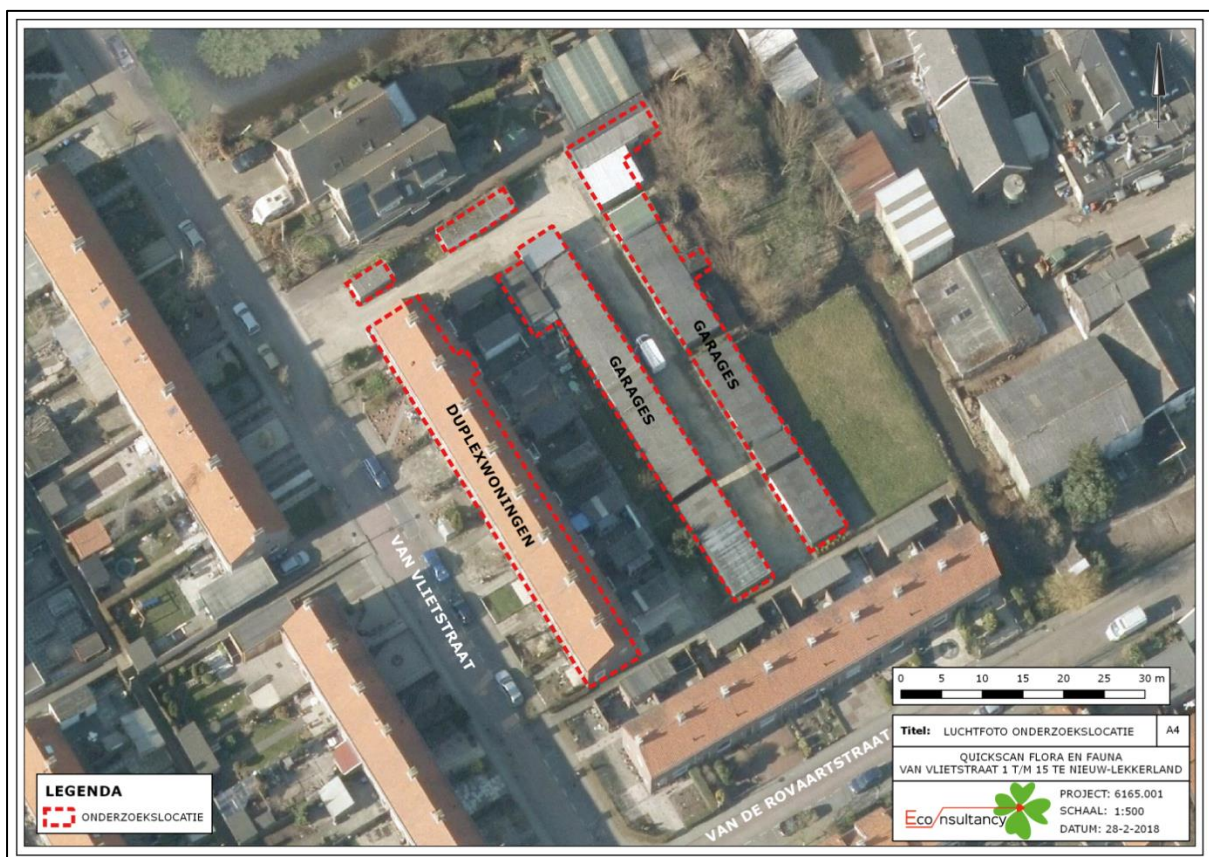

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft een perceel met daarop een woningblok bestaande uit 14 duplexwoningen en één eengezinswoning. De woningen hebben dakpannen daken, en onder de dakranden is geen vogelschroot waargenomen. De woningen hebben zowel voor- als achtertuinen, welke variëren van volledig betegeld tot gras met lage struiken en kleine boompjes. In de achtertuinen van de woningen staan kleine schuurtjes. Ten noorden en oosten van deze schuurtjes staan tot slot twee rijen met in totaal 43 bijbehorende garages. De bodembedekking tussen de garages bestaat uit grind.

Ten noorden van de onderzoekslocatie bevindt zich de rivier Lek en ten (zuid)westen het Boezems Kinderdijk natuureservaat.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 6 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldbezoek.

Figuur 2. Luchtfoto onderzoekslocatie en directe omgeving.

Figuur 3. Zicht op duplexwoningen en voertuinen.

Figuur 4. Zicht op duplexwoningen, achtertuinen en schuurtjes.

Figuur 5. Zicht op garages (noordelijk deel van de onderzoekslocatie).

Figuur 6. Zicht op garages (oostelijk deel van de onderzoekslocatie).

2.2 Te verwachten ingrepen en toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens om de onderzoekslocatie te herstructureren. Ten behoeve van de herstructurering is het voornemen om het woonblok met 14 duplexwoningen en één eengezinswoning, de bijbehorende schuurtjes en de 43 garages op de onderzoekslocatie allen in het voorjaar van 2019 te slopen. De initiatiefnemer is verder voornemens om op de onderzoekslocatie 15 nieuwe woningen te realiseren.

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Uit de quickscan flora en fauna blijkt dat, om de effecten van de ingreep volledig te kunnen toetsen aan de Wet natuurbescherming, er ten aanzien van nest- en rustplaatsen van de huismus en gierzwaluw, en ten aanzien van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen op sommige punten meer informatie is benodigd.

3.1 Huismus en gierzwaluw

De nesten van huismussen en gierzwaluwen zijn het gehele jaar beschermd en vallen onder de beschermingscategorie 2 van vogelnesten. Dit zijn nesten van koloniebroeders die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. Volgens artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming is het verboden nesten van huismussen en gierzwaluwen te beschadigen, te vernielen of weg te nemen.

Momenteel zijn er onvoldoende bruikbare gegevens beschikbaar over het gebruik van de onderzoekslocatie en de directe omgeving door huismussen en gierzwaluwen. De opstallen op de onderzoekslocatie zijn in potentie geschikt voor de huismus en gierzwaluw, vanwege de afwezigheid van vogelschroot onder de dakpannen, en mogelijke ruimten tussen de kantpannen en de gevels van de woningen. Ook de garages zijn in potentie toegankelijk, door openingen tussen de golfplaten daken en de muren, en via openingen in kapotte muren die de ruimten in de garage toegankelijk maken.

Gelet op de omvang van de onderzoekslocatie en de functies (nest- en rustlocatie, foerageergebied) die het gebied op basis van habitatkenmerken kan hebben, kan niet worden uitgesloten dat overtredingen plaats zullen vinden met betrekking tot de huismus en gierzwaluw. Een aanvullend onderzoek binnen het geschikte seizoen dient meer uitsluitsel te geven over het gebruik van de onderzoekslocatie door de huismus en gierzwaluw. Vervolgens dient vastgesteld te worden of overtredingen plaats zullen vinden bij de uitvoering van het project en of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

3.2 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming op basis van het feit dat zij zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrictlijn.

Momenteel zijn er onvoldoende bruikbare gegevens beschikbaar over het gebruik van de onderzoekslocatie en directe omgeving door vleermuizen. De woningen en garages op de onderzoekslocatie zijn in potentie geschikt als verblijfplaats voor de gewone en ruige dwergvleermuis en de laatvlieger, vanwege de aanwezigheid van geschikte openingen langs de dakranden. De vleermuizen kunnen deze bebouwingen in principe gebruiken als zomerverblijf, kraamverblijf en als baltsverblijf.

Gelet op de omvang van de onderzoekslocatie en de verschillende functies (vaste rust- en verblijfplaats, foerageergebied en vliegroute) die het gebied op basis van habitatkenmerken kan hebben, is het mogelijk dat overtredingen (verstoring en vernietiging) plaats zullen vinden met betrekking tot vleermuizen. Een aanvullend onderzoek binnen het geschikte seizoen dient meer uitsluitsel te geven over het gebruik van de onderzoekslocatie door vleermuizen. Vervolgens dient vastgesteld te worden of er overtredingen plaats zullen vinden bij de uitvoering van het project en of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

4.1 Huismus

Ten aanzien van de huismus zijn in de periode 1 april tot en met 15 mei twee aanvullende veldbezoeken uitgevoerd, waarvan een in de ochtend (tussen 1 à 2 uur na zonsopkomst) en een in de avond (tussen 1 à 2 uur voor zonsondergang). De veldbezoeken zijn uitgevoerd met een tussenliggende periode van circa 11 dagen. Tijdens de veldbezoeken is gelet op de aanwezigheid van roepende huismussen. Mannetjes huismussen roepen met name in het voorjaar ('s ochtends en 's avonds) vaak vanaf de dakranden/goten waar hun nesten zich bevinden. Bij het aantreffen van roepende mannetjes mag worden aangenomen dat zich onder het betreffende dak één of meerdere nesten bevinden. Tevens is gedurende de veldbezoeken gelet op huismussen die (met nestmateriaal of voedsel) onder dakpannen of andere potentiële nestlocaties verdwijnen. Op basis van de veldbevindingen is bepaald of zich onder het dakpannen dak van de te slopen woningen, of in de nabijgelegen garages, broedlocaties van de huismus bevinden. Behalve de onderzoekslocatie, is ook de directe omgeving onderzocht op aanwijzingen voor de aanwezigheid van nestlocaties van de huismus. De inventarisatiemethode en onderzoeksinspanning is conform hetgeen is gesteld in het kennisdocument van de huismus (BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van huismussen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 12 °C. De windsnelheid lag beneden de 3 Bft., het was helder tot half bewolkt en er was geen sprake van neerslag.

4.2 Gierzwaluw

Ten aanzien van de gierzwaluw zijn in de periode 15 mei tot en met 15 juli 2018 drie veldbezoeken uitgevoerd in de avond (tussen 2 uur voor zonsondergang en zonsondergang), met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen. Tijdens de veldbezoeken is gelet op (roepende) gierzwaluwen die langs gevels van bebouwing scheren waarin zich veelal nesten bevinden. De vrouwtjes die zich op het nest bevinden beantwoorden vervolgens het "gieren" van langs vliegende groepen soortgenoten. Bovendien is gelet op invliegende gierzwaluwen in de bebouwing op de onderzoekslocatie, om-

.....

dat gierzwaluwen tijdens de avondschemering terugkeren naar hun nest. Op basis van de veldbevindingen is bepaald of zich in de opstallen op de onderzoekslocatie broedlocaties van de gierzwaluw bevinden. Behalve de onderzoekslocatie, is ook de directe omgeving onderzocht op aanwijzingen voor de aanwezigheid van nestlocaties van de huismus. De inventarisatiemethode en onderzoeksinspanning is conform hetgeen is gesteld in het kennisdocument van de gierzwaluw (BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van gierzwaluwen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 12 °C. De windsnelheid lag beneden de 3 Bft., het was helder tot half bewolkt en er was geen sprake van neerslag.

4.3 Vleermuizen

Voor gebouwbewonende vleermuizen zijn in de periode mei tot en met september 2018 in totaal vijf aanvullende veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren of ochtenduren uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie maart 2017), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging, in overleg met Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijf en paarverblijf/zwermplaats voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger.

Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat het protocol is gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid dat is voldaan aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning, om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn. Het kan nooit worden uitgesloten dat verblijfsfuncties tijdens het onderzoek worden gemist, maar er is wel aan de onderzoeksinspanning voldaan. In het bijzonder wanneer de aanwezigheid van gebiedsfuncties of soorten wordt uitgesloten, zou een onderzoek volgens het protocol als juridisch voldoende moeten worden aangemerkt.

Het vleermuizenonderzoek is uitgevoerd binnen de meest gunstige periode van het jaar waarin vleermuizen aantoonbaar van de onderzoekslocatie gebruik kunnen maken (mei tot oktober). Winterverblijfplaatsen zijn zeer lastig aan te tonen. Gedurende de periode mei tot en met half juli hebben de meeste soorten hun zomer- en kraamverblijfplaatsen bezet en zijn zij druk bezig met het grootbrengen van jonge dieren. In de maanden augustus en september maken vleermuizen gebruik van paarverblijfplaatsen en zijn veel soorten in de omgeving van hun winterverblijf te vinden. In deze periode produceren mannelijke vleermuizen sociale geluiden vanuit, of vliegend rondom, bebouwing om vrouwtjes te lokken. Naast kraam- en paarverblijfplaatsen is het aanvullende onderzoek ook gericht op de functie zomerverblijfplaats.

Tijdens de veldbezoeken is voornamelijk gelet op uitvliegende, invliegende of zwermende vleermuizen. Daarnaast is er ook gelet op foeragerende en passerende vleermuizen. Tijdens de twee laatste veldbezoeken is voornamelijk gelet op sociale geluiden.

Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd met behulp van een batdetector (Pettersson M500-384 USB). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. De opnamemogelijkheid is belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van vleermuissoorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name de Myotis-soort) en waarbij het sonogram uitsluitel kan geven. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de analyseprogramma's BatSound en BatExplorer.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 10 °C. De windsnelheid lag beneden de 5 Bft. en er was geen sprake van neerslag.

Tabel I geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken voor de huismus, gierzwaluwen en vleermuizen.

Tabel I. Onderzoeksinspanning per soortgroep

		2018				
		mei	juni	juli	augustus	september
huismus	tijdstip	1 x ochtend* en 1 x avond	-			
	datum	3 mei (ochtend) en 15 mei (avond)				
	functie	nestlocaties				
gierzwaluw	tijdstip	1 x avond*	2 x avond	-		
	datum	15 mei	13 juni en 26 juni			
	functie	nestlocaties	nestlocaties			
vleermuizen	tijdstip	1 x avond*	-	1 x avond* en 1 x ochtend**	1 x avond*	1 x avond*
	datum	30 mei		10 juli (avond) en 23 juli (ochtend)	27 augustus	18 september
	functie	zomer- en kraamverblijf		zomer- en kraamverblijf	zomer- en paar/baltsverblijf	zomer- en paar/baltsverblijf

* De onderzoeksinspanning is weergegeven voor één persoon, maar is door twee personen uitgevoerd.

** De onderzoeksinspanning is weergegeven voor één persoon, maar is door vier personen uitgevoerd.

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 Huismus

Huismussen nestelen meestal in ruimtes onder daken (veelal dakpannen), die zij via de dakgoot kunnen bereiken. Tijdens het eerste veldbezoek op 3 mei zijn geen huismussen op de onderzoekslocatie en in de directe omgeving waargenomen, ondanks het geschikte habitat voor de huismus op de onderzoekslocatie wegens de aanwezigheid van geschikte ruimten onder de (dakpannen) daken. Tijdens het tweede veldbezoek is enkel één overvliegende huismus waargenomen. De huismus vloog vervolgens uit zicht. Doordat de waargenomen activiteit van de huismus geen binding vertoonde met de onderzoekslocatie en de directe omgeving, is het aannemelijk dat de huismus op route overvloog, mogelijk van de nestlocatie naar een foerageergebied, of tussen verschillende foerageergebieden.

Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan worden uitgesloten dat de te slopen bebouwing een vaste rust- en verblijfplaats vormt voor de huismus.

5.2 Gierzwaluw

Gierzwaluwen nestelen meestal in ruimtes onder dakpannen en openingen onder boeidelen. Gierzwaluwen vliegen gegroepeerd met hoge snelheden tussen gebouwen door en vliegen daarbij plotse-ling ergens binnen. Tijdens geen van de veldbezoeken zijn gierzwaluwen waargenomen die in- of uitvlogen bij de bebouwing op de onderzoekslocatie of in de directe omgeving. Daarnaast zijn geen gierzwaluwen waargenomen die laag langs de bebouwing op de onderzoekslocatie scheerden. Tijdens het eerste veldbezoek (15 mei) zijn geen gierzwaluwen op of in de directe omgeving van de onderzoekslocatie waargenomen. Tijdens de tweede veldronde (13 juni) zijn geen gierzwaluwen bo-

ven de onderzoekslocatie waargenomen. Wel zijn drie gierzwaluwen laagvliegend waargenomen langs bebouwing ten westen en noordwesten van de onderzoekslocatie. Tijdens het derde veldbezoek (26 juni) zijn enkel vier gierzwaluwen hoog in de lucht boven de onderzoekslocatie waargenomen, en zijn circa acht gierzwaluwen hoog in de lucht boven bebouwing ten oosten van de onderzoekslocatie waargenomen.

Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan worden uitgesloten dat de te slopen bebouwing een vaste rust- en verblijfplaats vormt voor de gierzwaluw.

5.3 Vleermuizen

Verblijfplaatsen binnen de onderzoekslocatie

Tijdens de eerste drie veldbezoeken in de zomer- en/of kraamperiode (30 mei, 10 juli en 23 juli) zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen bij de bebouwing op de onderzoekslocatie. Tijdens deze drie veldbezoeken zijn wel verschillende foeragerende vleermuizen waargenomen. In de Van Vlietstraat, ten westen van de onderzoekslocatie, zijn enkele foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Ook zijn ten oosten van de garages een foeragerende gewone en ruige dwergvleermuis, en een laatvlieger op route gehoord. Aangezien tijdens de drie bezoeken in de zomer- en/of kraamperiode geen in- of uitvliegende, aantikkende of zwermende vleermuizen zijn waargenomen en het aantal waargenomen vleermuizen relatief laag is, is het onwaarschijnlijk dat de bebouwing op de onderzoekslocatie in gebruik is als zomer- of kraamverblijfplaats.

Ook tijdens de laatste twee veldronden in de zomer- en paarperiode (27 augustus en 18 september 2018) zijn geen in- of uitvliegende, zwermende of gevel grijpende vleermuizen waargenomen bij de bebouwing op de onderzoekslocatie. Wel is opnieuw in de Van Vlietstraat een foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen. Daarnaast zijn gedurende beide veldbezoeken één baltsende gewone dwergvleermuis en één baltsende ruige dwergvleermuis waargenomen. De baltsende gewone dwergvleermuis is slechts enkele keren in de Van Vlietstraat gehoord. De baltsende ruige dwergvleermuis is, voornamelijk tijdens de laatste veldronde op 18 september, gedurende de gehele onderzoeksronde werfroepend waargenomen. Het individu vloog af en toe de Van Vlietstraat in, maar de kern van de baltsactiviteit bevond zich in de Van De Rovaartstraat. Beide baltsende dwergvleermuizen vertoonden geen verbinding met de bebouwing op de onderzoekslocatie. Het is hierdoor niet aannemelijk dat zich in de bebouwing op de onderzoekslocatie een zomer- of paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis bevindt. Naar alle waarschijnlijkheid bevindt het paarverblijf van de waargenomen ruige dwergvleermuis zich in een van de woningen of bomen in de Van De Rovaartstraat.

Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan met voldoende zekerheid worden vastgesteld dat de te slopen bebouwing op de onderzoekslocatie in dit seizoen geen functie heeft als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen.

Verblijfplaatsen buiten de onderzoekslocatie

In de directe omgeving van de onderzoekslocatie bevinden zich veelal woningen. Tijdens het tweede veldbezoek op 10 juli is een invliegende gewone dwergvleermuis waargenomen in de oostgevel van een woning ten westen van de onderzoekslocatie (Van Vlietstraat nr. 32), onder de goot aan de rechterkant van het raam. Het is hierdoor met zekerheid te stellen dat zich in deze woning een zomerverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis bevindt. Daarnaast is het waarschijnlijk dat het paarverblijf van de waargenomen baltsende ruige dwergvleermuis zich bevindt in een van de woningen in de Van De Rovaartstraat, aangezien het baltsgedrag van de vleermuis een duidelijke binding vertoonde met de daar aanwezige rij met woningen. Vanwege de afstand tezamen met de aard van de ingreep zullen (eventuele) verblijfplaatsen in de omliggende bebouwing rondom de onderzoekslocatie naar verwachting geen negatieve gevolgen ondervinden van de voorgenomen herontwikkeling.

Foeragerende / passerende vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken zijn enkele gewone dwergvleermuizen, een ruige dwergvleermuis en een laatvlieger foeragerend waargenomen in de Van Vlietstraat ten westen van de onderzoekslocatie (gewone dwergvleermuis), boven het grasveld ten noorden van de onderzoekslocatie (ruige dwergvleermuis en laatvlieger) en incidenteel boven de garages op de onderzoekslocatie (ruige dwergvleermuis). Een deel van de onderzoekslocatie is daarom in gebruik als foerageergebied door de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en mogelijk laatvlieger. Door de voorgenomen ingreep, waarbij de woningen en garages worden gesloopt en nieuwe woningen worden gerealiseerd, zal het aanbod van belangrijk foerageerhabitat op de onderzoekslocatie naar verwachting niet in het geding komen. Daarnaast is in de directe omgeving van de onderzoekslocatie meer geschikt foerageergebied van een minstens vergelijkbare kwaliteit aanwezig, zoals in de omringende woonwijken, boven het grasveld ten noorden van de onderzoekslocatie, langs de bomenrijen ten noorden en westen van de onderzoekslocatie en boven de watergang ten westen van de onderzoekslocatie.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, gebouwgevels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Tijdens de veldbezoeken zijn geen eenduidige vliegpatronen aangetroffen langs de duplexwoningen op de onderzoekslocatie die door meerdere individuen worden gevolgd. Waargenomen vleermuizen betreffen exemplaren, die uit verschillende richtingen afkomstig zijn. Overtreding ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen is daarom niet aan de orde.

De in dit hoofdstuk beschreven resultaten staan visueel weergegeven in figuur 7.

Figuur 7. Luchtfoto onderzoekslocatie met daarin de waargenomen invlieglocatie, foerageergebieden en baltsgebieden van de gewone en ruige dwergvleermuis.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

6.1 Huismus en gierzwaluw

Beschermingsregime

De huismus en gierzwaluw zijn inheemse, beschermde diersoorten die vallen onder het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn, in de Wet natuurbescherming (Wnb) ondergebracht in artikel 3.1. De soorten staan vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaar rond beschermd zijn (RVO, 2009). De huismus staat vermeld als 'gevoelig' op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels (2004).

De volgende verboden uit de Wnb zijn van toepassing op de huismus en gierzwaluw:

- Het opzettelijk doden of vangen van vogels;
- Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels, of het wegnemen van nesten;
- Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels;
- Het opzettelijk verstoren van vogels;
- Het bezit, het vervoer en de handel in vogels, dood of levend, dan wel delen of producten daarvan.

Functie van de onderzoekslocatie voor de huismus en gierzwaluw

Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan met voldoende zekerheid worden gesteld dat de onderzoekslocatie in het huidige seizoen geen dienst doet als nest- of rustplaats van de huismus en gierzwaluw. Hierdoor kan tevens worden gesteld dat bij de voorgenomen werkzaamheden naar alle waarschijnlijkheid geen verstoring plaats zal vinden ten aanzien van exemplaren of verblijfplaatsen van de huismus en gierzwaluw, en dat overtreding van de Wet natuurbescherming niet aan de orde is.

6.2 Vleermuizen

Beschermingsregime

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten vallen onder het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn (Bijlage IV) en de Conventie van Bonn, in de Wet natuurbescherming ondergebracht in artikel 3.5. Dit betekent dat vleermuizen beschermd zijn tegen verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen. Onder deze vaste rust- en verblijfplaatsen wordt verstaan: "het gehele systeem waarvan een populatie gebruik maakt tijdens de jaarcyclus van de soort". Dit houdt in dat niet alleen de zomer- en winterverblijfplaatsen maar ook de verbindingen hiertussen (vliegroutes) en de essentiële foerageergebieden bescherming genieten.

De volgende verboden uit de Wnb zijn van toepassing op vleermuizen:

- Het opzettelijk doden of vangen van vleermuizen in hun natuurlijke verspreidingsgebied;
- Het opzettelijk verstoren van vleermuizen;
- Het opzettelijk beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van vleermuizen.

Functie van de onderzoekslocatie voor vleermuizen

Op basis van de huidige onderzoeksinspanning kan met voldoende zekerheid worden gesteld dat zich op de onderzoekslocatie geen voortplantings- of rustplaatsen van vleermuizen bevinden. Hier-

door kan tevens worden gesteld dat bij de voorgenomen werkzaamheden naar alle waarschijnlijkheid geen verstoring of vernieling plaats zal vinden ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen. Ook kan redelijkerwijs worden gesteld dat door de voorgenomen ingreep geen vliegroutes van vleermuizen verstoord worden, aangezien vliegroutes tijdens de veldbezoeken niet zijn vastgesteld. Wel is aangetoond dat de onderzoekslocatie (deels) in gebruik is als foerageergebied door gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en incidenteel laatvlieger. Door de voorgenomen werkzaamheden komt het aanbod van essentieel foerageergebied naar verwachting echter niet in het geding. Daarnaast is in de directe omgeving van de onderzoekslocatie meer geschikt foerageergebied van vergelijkbare kwaliteit aanwezig.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Lek en Waard Wonen een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd naar de huismus, gierzwaluw en vleermuizen aan de Van Vlietstraat 1 t/m 15 te Nieuw-Lekkerland.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een herontwikkeling, waarbij de binnen de onderzoekslocatie gelegen duplexwoningen en garages gesloopt worden. Op basis van het nader ecologisch onderzoek is beoordeeld of bij uitvoering van de ingreep sprake zal zijn van overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van de huismus, gierzwaluw en vleermuizen.

De initiatiefnemer is voornemens om het woonblok met 14 duplexwoningen en één eengezinswoning, de bijbehorende schuurtjes en de 43 garages op de onderzoekslocatie allen in het voorjaar van 2019 te slopen. De initiatiefnemer is verder voornemens om op de onderzoekslocatie 15 nieuwe woningen te realiseren.

Op basis van de resultaten van het onderhavige nader onderzoek kan met voldoende zekerheid worden gesteld dat bij de voorgenomen herontwikkeling geen sprake is van verstoring van vaste nest- en rustplaatsen van de huismus en gierzwaluw, en van vaste voortplantings- of rustplaatsen van vleermuizen. Daarnaast zal door de voorgenomen ingreep het aanbod van essentieel foerageerhabitat van vleermuizen niet in het geding komen, en zullen geen vliegroutes van vleermuizen worden verstoord. Overtreding van de Wet natuurbescherming als gevolg van de voorgenomen herontwikkeling op de onderzoekslocatie wordt daarom niet verwacht.

In aanvulling op bovenstaande is het mogelijk dat zich op de onderzoekslocatie ten tijde van de voorgenomen ingreep algemene broedvogels, grondgebonden zoogdieren en amfibieën bevinden. Ondanks dat voor deze te verwachten soorten overtredingen ten aanzien van de Wet natuurbescherming niet aan de orde zijn vanwege een vrijstelling van de Wet natuurbescherming, dient wel rekening te worden gehouden met de algemene zorgplicht (zie Bijlage 1). In het geval van algemene broedvogels kunnen bijvoorbeeld overtredingen worden voorkomen door eventueel aanwezige nestgelegenheden buiten het broedseizoen te verwijderen. Indien werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden dient voor aanvang van de werkzaamheden een broedvogelinspectie plaats te vinden.

Een en ander kan aan maatregelen ten aanzien van algemene broedvogels en grondgebonden soorten worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol, waarmee aantoonbaar wordt voldaan aan de algemene zorgplicht.

Econsultancy
Rotterdam, 30 oktober 2018

Bijlage 1. Toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Zorgplicht

De tekst van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming, waarin de zorgplicht voor alle in het wild voorkomende planten en dieren is vastgelegd, luidt als volgt:

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden geveegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Deze plicht treft dus niet alleen de dieren en planten die zijn vermeld op de lijsten behorend bij de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, de Conventies van Bern en Bonn, of artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming.

De plicht houdt zoveel in dat een ieder die weet, kan weten, vermoedt of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten in het wild levende dieren of planten nadelige gevolgen kunnen ondervinden, zijn handelen of nalaten moet aanpassen ter voorkoming, beperking of ongedaan making van die gevolgen, zoals beschreven in lid 2 van het zorgplichtartikel. Onder nadelige gevolgen dient hierbij niet alleen de dood of verwonding van dieren dan wel de vernieling of beschadiging van planten te worden verstaan.

Dit verplicht de initiatiefnemer van ruimtelijke ingrepen of andersoortige activiteiten ertoe om voorafgaand aan de uitvoering of realisatie zich op de hoogte te stellen van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid van die natuurwaarden en van de mogelijke gevolgen van zijn handelen voor die natuurwaarden. Dit vereist zorgvuldigheid van de initiatiefnemer. Hij dient ook al bij de voorbereiding van zijn handelingen oog te hebben voor de bescherming van de natuurwaarden en tijdens de uitvoering en realisatie steeds een focus te hebben op voorkoming of ongedaan making van nadelige effecten op die natuurwaarden.

Bijlage 2. Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen lopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kan sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

